STUDIES OF THE OTTOMAN DOMAIN

Cilt: 7 Sayı: 12 Şubat 2017 ISSN: 2147-5210
DOI Number: 10.19039/sotod.2017.52
www.thestudiesofotomandomain.com

BALKAN SAVAŞI ÖNCESİ BULGAR KOMİTELERİNİN MÜSLÜMAN KÖY BASKINLARI: YANIKLI (HAMİDİYE) KÖYÜ ÖRNEĞİ*

RAIDS ON MUSLIM VILLAGES BY BULGARIAN COMMITTES BEFORE BALKAN WARS: AN EXAMPLE OF YANIKLI (HAMİDİYE) VILLAGE

Hakan TAN [1]

Özet

Milliyetçilik akımı ile imparatorluklar dağılmaya başlamış, ulus devletler ortaya çıkmıştır. Balkan milletleri de kendi ulus devletlerini kurmaya gayret ederken Makedonya üzerinde hâkimiyet sağlamak için birbirleri ile mücadele etmişlerdir. Balkan toplumları bu süreçte Avrupalı Güçlerin desteklerini almak için kurulan komiteler, özellikle Bulgar komiteleri, aracılığıyla bölgede karışıklıklar çıkarmışlardır. Bu amaçla kurulan komiteler, 1895 senesinde Yanıklı Köyü'ne baskın düzenlemişlerdir. Bu çalışmada Bulgar komiteciler tarafından Yanıklı Köyü'ne düzenlenen baskın ile baskın esnasında ve sonrasında ahalinin yaşadığı mağduriyetler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Baskın, Bulgar, Dospat, Hamidiye, Komite, Yanıklı

Abstract

With the nationalist movement, empires began to disintegrate and nation states emerged. While the Balkan nations tried to establish their own states, they struggled with each other to gain dominance over Macedonia. In this period, Balkan communities used committees, especially Bulgarian committees, to create troubles in order to get the support of European Powers. Committees that were founded for this aim organized a raid on the village of Yanıklı in 1895. This study will deal with the raid on Yanıklı Village organized by the Bulgarian Committee and the villagers facing deprivation during and after the raid.

Keywords: Raid, Bulgarian, Dospat, Hamidiye, Commitee, Yanıklı

Giriş

Bu makalenin konusu 1895 yılında Balkan coğrafyasında yer alan Türk–Müslüman nüfusa sahip Yanıklı Köyü'ne Bulgar komitecileri tarafından yapılan silahlı baskındır. Makalenin ana odağı kapsamında öncelikle Balkan yarımadasında yaşanan gelişmeler ve bu baskına neden olan sebepler hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Daha sonrasında olayın meydana gelişi ve gelişimi ile birlikte Yanıklı Köyü halkının

*Bu çalışma 5-6 Aralık 2015 tarihleri arasında Samsun'da gerçekleştirilen " **9. Uluslararası Mübadele ve Balkan Türk Kültürü Araştırma Kongresi "nde** sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

[1]Arş.Gör. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, hakan.tan@omu.edu.tr

baskın esnasında ve sonrasında yaşadıkları arşiv belgeleri doğrultusunda ele alınacaktır. Böylelikle XIX. yüzyılda Balkanlar'daki özellikle Bulgar komitelerinin amaçları açıklanmaya çalışılırken, Yanıklı Köyü örneği üzerinden komitecilerin bölgedeki Türk-Müslüman nüfusa karşı olan tutumları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Osmanlı Devleti kurulduktan kısa bir süre sonra yönünü Rumeli'ye çevirmiş ve bu topraklarda fetihlere başlayarak Balkan yarımadasında asırlar boyunca devam edecek olan hâkimiyetinin temelini atmıştır. Osmanlıların bu topraklarda kısa sürede büyük başarılar sağlamasının ardında yatan birden fazla etkenden söz edilebilir. Ancak bunlardan biri olan istimâlet politikası gereği fethedilen yerlerdeki ahaliye karşı hoşgörülü davranılmış ve belirli kurallar dâhilinde olağan yaşamlarını sürdürmelerine müsaade edilerek, kendinden önceki mirası muhafaza etmişlerdir. Halkın huzursuzluğu, hoşnutsuzluğu, fakirliği, devletin kuvvet ve kudretini tehlikeye düşüren durumlarken, tebaanın can ve mal emniyetini sağlamak, zulme uğramasını önlemek, kuvvetlinin zayıfı ezmesine müsaade etmemek de devleti güçlü kılan unsurlardandır. Bu anlayışla kurulan ve yönetilen Osmanlı Devleti, Balkanlar'da feodal ve dini baskılar, sosyal çalkantılar ve angarya altında ezilen Ortodoks halka karşı izlediği politika bölgede yayılmasını ve yerleşmesini kolaylaştırmıştır.[2]

Balkanlarda yüzyıllardır boyundurukları altında bulundukları derebeyler tarafından angarya işlerde çalışmaya mecbur edilen ve zulüm gören halk, Osmanlıların bölgeye gelmesi ile birlikte angaryadan kurtulmuş ve İslam dininin öngörmüş olduğu miktarlarda vergilerini ödemeleri karşılığında bulundukları yerlerde rahatlıkla yaşayabilir hale gelmişlerdir.[3] Fakat Osmanlı Devleti'nin son yüzyıllarında merkezi idare ve ekonomi alanlarında yaşadığı sıkıntılar Balkan yarımadasında etkisini göstermiştir. 1841 yılında yaşanan Niş Ayaklanması örneğinde olduğu gibi yerel yönetimlerdeki çarpıklıklar ve vergilerdeki düzensizlikler öne sürülerek ahali ayaklanmış ve bölgede huzursuzluk meydana gelmiştir.[4] Balkanlar'da Osmanlı Devleti'ne karşı oluşmaya başlayan memnuniyetsizliklerde bozulan toprak sisteminin

[2] Mucize Ünlü, "Müslim-Gayrimüslim İlişkilerinden Hareketle XIX.Yüzyıl'da Balkanlar'da Osmanlı Yönetim Anlayışı: Vilâyât-ı Selâse Örneği", *Studies of the Ottoman Domain*, Cilt:4, Sayı:7, Ağustos, 2014, ss.42-53, s.43; Balkanlarda Osmanlı tarzı bir yaşam örneği için Bkn: Mehmet Yavuz Erler, Dusan Mlacovic, "Antik Bir Kalede Osmanlı Tarzı Yaşam: Bir Kroki Bir Hikâye; Adriyatik Bar Kalesi (1523-1881)" *Studies of the Ottoman Domain*, Cilt:6, Sayı:11, Ağustos, 2016, s. 48-77.

[3] İsmet Binark (ed.) *Makedonya'daki Osmanlı Evrakı*, Ankara Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, 1996, s. 5.

[4] Hüdai Şentürk, *Osmanlı Devleti'nde Bulgar Meselesi (1850-1875*), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992, s.108.

de payı vardı. Osmanlı ekonomisi toprağa dayanmaktaydı ve toprak üzerinden uygulanan "tımar sistemi" devlete sosyo-ekonomik açıdan olmakla birlikle siyasi ve askeri açıdan da güç katmaktaydı. Ancak bu sistemin işlevselliğini yitirmesiyle birlikte devlet hazinesi de bu durumdan olumsuz yönde etkilendi. Bu nedenle "olağandışı" vergiler ödemek zorunda kalan halkın devlete karşı duyduğu güven ve memnuniyet de azaldı. Tımar sisteminin bozulmasının ardından ortaya çıkan ve en temel anlamıyla devletin nakit para ihtiyacını karşılamak üzere toprakların vergi gelirlerinin şahıslara devredilmesi yöntemi olan iltizam sistemi de Balkanlar'daki dengeleri Osmanlı Devleti aleyhine devlet aleyhine olacak şekilde değiştirdi. Balkanlar'da uygulanan bu sistem, Bulgaristan'ın Osmanlı dönemi öncesine dönmesine neden olmuş ve "feodal anarşi" yeniden yaşanmaya başlamıştı.[5]

Yaşanan bu gelişmelerin ardından XVIII. yüzyılın son çeyreğinden itibaren tüm dünyaya hızla yayılan milliyetçilik akımı da Balkan topraklarında etkisini göstermeye başlamıştı. Yaşanan bu olumsuzlukların ardından milliyetçilik akımının da etkisi ile Balkan milletleri kendi ulus devletlerini kurmanın peşine düşmüşlerdi ve böylelikle Balkan coğrafyasında yeni bir safhaya girilmiş oluyordu. 1804-1878 yıllarında Sırp, Yunan, Romen, Karadağlı ve Bulgarlar bağımsızlık ya da otonom devletler kurmak suretiyle imparatorluktan ayrıldılar. Ancak Balkan devletlerinin hiçbiri harici destek olmaksızın Osmanlı İmparatorluğu'na karşı yürüttükleri ulusal bağımsızlık mücadelesinde başarılı olamamışlardır.[6] Harici yardımlar sayesinde giriştikleri bu mücadeleler neticesinde çeşitli yollar takip edilerek bir zamandan beri süregelen huzursuzluk ortamı daha da artmış ve bölge kargaşa içerisine sürüklenmiştir.

Balkan Yarımadasında Başlayan Huzursuzluk: "Makedonya Sorunu"

Balkan toprakları tarih boyunca birçok farklı milletten insana ev sahipliği yapmıştır. Stratejik önemi nedeniyle bu bölge, farklı devletler için adeta bir cazibe merkeziydi ve tarihsel süreç içerisinde birçok kez hâkimiyet mücadelelerine sahne olmuştur. Bu nedenle de farklı milletlerden insanların yaşadığı bu topraklarda sınırların

[5] Mahir Aydın, *Osmanlı Eyaletinden Üçüncü Bulgar Çarlığına*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1996, s.46.
[6] Aşkın Koyuncu, "Yunanistan'da Bağımsız Devlet", *Balkanlar El Kitabı*, Cilt: I, Karam Araştırma ve Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 488.

net bir şekilde çizilebilmesi çoğu kez pek mümkün olamamıştır. Makedonya bu konudaki örneklerden biridir.[7]

Büyük Devletler, Osmanlı Devleti'nin son yüzyıllarda yaşadığı sıkıntılı dönemleri fırsat bilerek bölge üzerindeki planlarını uygulayabilmek için harekete geçmişlerdir. Milliyetçilik akımı ile birlikte yukarıda bahsi geçen bir takım hususların yaratmış olduğu huzursuzluk ve kargaşa ortamı ile birlikte her devlet kendi çıkarları doğrultusunda bölgedeki halkları desteklemeye başlamışlardır. En nihayetinde Osmanlı Devleti ile Rusya arasında çıkan ve tarihimizde 93 Harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı – Rus Savaşı Büyük Devletlere Balkan toprakları üzerinde müdahalede bulunma imkânı sağlamıştır. Savaş sonunda imzalanan Ayastefanos Anlaşması ise, bölgedeki dengeleri mücadelenin kaybeden tarafı olan Osmanlı'nın aleyhine olacak şekilde etkilemiştir. Bu anlaşma neticesinde Balkan topraklarında yeni devletler kurulurken, Rusya da Slavcılık politikasının meyvelerini toplamış ve Balkanlar ile Doğu Anadolu'ya yerleşebilmesinin yolunu açmış oluyordu. Aynı zamanda özerk Bulgaristan Prensliği'nin de kurulması da anlaşma maddeleri arasındaki yerini alıyordu.[8]

Ancak anlaşma, Rusya'nın Balkanlarda daha fazla güçlenmesine olanak sağlayacağını düşünen Avrupalı devletlerce kabul görmemiş ve yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun yerine ise 1878'de imzalanan Berlin Anlaşması ile Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olmuş, Bulgaristan ise otonom statüde bir devlet olarak tanınmıştır. Bunun sonucunda Bulgarlar kurmayı planladıkları "Büyük Bulgaristan'ın" Berlin Anlaşması ile üç parçaya ayrılmasından memnun olmamışlardır. Bundan sonra Balkan topluluklarının her biri Büyük Devletler 'in himayesi olmadan ayakta kalamayacakları düşüncesine kapılarak, onlardan destek almak koşuluyla Makedonya'da üstünlük kurma mücadelesine girişmişlerdir.[9]

Özellikle Bulgarlar Makedonya Meselesi üzerine dikkat kesilmişler ve bu konuda büyük mücadelelere ve eylemlere girişmişlerdir. Makedonya'yı bu kadar istemelerinin ardında yatan sebep ise Makedonya'nın "Büyük Bulgaristan" projelerinin vazgeçilmez parçalarından biri olmasıdır. Berlin Anlaşması ile getirilen yeni hükümler uzun vadede Bulgarları Makedonya Bölgesi'ni de içine alan "Büyük Bulgaristan"

[7] Meltem Begüm Saatçi, "Makedonya Sorunu (1903-1913)", Akdeniz Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Antalya 2004, s.1.
[8] Rıfat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-2010)*, Der Yayınları, İstanbul, 2010, s.381.
[9] Mucize Ünlü, "Uluslararası Diplomasi ve Ulahlar", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Sayı:VII, 2009, s.11-12.

kurma politikasından vazgeçirmedi. Bulgaristan Dışişleri bakanı K.Stoilov, 1882 tarihinde Bulgar Prensi Battenberg'e yazdığı mektupta, Makedonya'nın Bulgaristan için önemine değiniyordu. Stailov'a göre Bulgaristan'ın çıkarları için Makedonya Bölgesi'ndeki her Makedonyalının Bulgar olduğu bilincine erişmesi/eriştirilmesi gerekmekteydi. Bunun için örgütlenmeye önem verildi.[10] Bu nedenle de Makedonya üzerinde hak iddia etmek ve oranın kendilerine verilmesini sağlamak için çeşitli savlar öne sürdüler. Örnek olarak; henüz IX. yüzyılda dahi Krum, Omurtağ ve Simon zamanında bölgenin kendilerine ait olduğunu savundular[11] ve kurdukları okullar ile Bulgar Ekzarhlığı sayesinde Makedonya üzerinde hak talebinde bulunmuşlardır. Bulgarlar özellikle Berlin Anlaşması'nın ardından Makedonya topraklarının kendilerine ait olduğunu kanıtlamak ve uluslararası dengeleri kendileri lehine kullanarak çeşitli bahanelerle Avrupalı Devletlerin olaya müdahil olmalarını sağlamaya çalışmışlardır.[12]

Diğer Balkan milletlerinden Makedonya üzerinde hak talebinde bulunan Yunanistan ve Sırbistan'a baktığımızda ise pek değişen bir şey yoktur. Onlar da aynı Bulgaristan gibi, Makedonya'yı kendi topraklarına katmak istemekte ve geçmişte Makedonya'nın kendilerine ait olduğunu ileri sürmektedirler. Aynı zamanda tıpkı Bulgarlar gibi okullar ve dini mekânlar aracılığı ile propaganda faaliyetleri yürütmekte ve bölgeyle aralarında bir bağ kurmaya çalışmaktaydılar.

Ancak Yunanistan ve Sırbistan her ne kadar Makedonya'yı kendi topraklarına katmak için bir takım faaliyetlerde bulunmuş olsalar da bu uğurda en büyük mücadeleyi Bulgaristan vermiştir. Bulgaristan Makedonya'nın Osmanlı Devleti elinden alınarak kendisine verilmesi için öncelikle Avrupalı Devletlerin dikkatini çekmesi gerektiğine inanmaktaydı. Bu sebeple de çeşitli yollarla bölgede karışıklıklar, huzursuzluklar çıkararak uluslararası dengeleri kendi lehlerine çekmek istemişlerdir. Öncelikle Bulgaristan'da Makedonya yardım dernekleri ile başlayan süreç, 1890'larla beraber çete tipi yapılanmaya dönüştürüldü. 1890-1897 yılları arasında çetelerin örgütlenme evresi

[10] Meltem Begüm Saatçi, Makedonya Sorunu, *Balkanlar El Kitabı*, Cilt:I, Karam Araştırma ve Yayıncılık, Çorum, 2006, s.488.

[11] Ahmet Altıntaş, "Makedonya Sorunu ve Çete Faaliyetleri", *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, C: VII/2, s.77

[12] Ruslar, Bulgarların Makedonya üzerinde hâkimiyet kurmak için yürüttükleri faaliyetlerde hatırı sayılır derecede destek sağlamışlardır. Doğu Sorunu'nun bir parçası olarak Osmanlıları Balkan topraklarından atmak ve yüzyıllardır hedefledikleri sıcak denizlere ulaşabilmek için dini, sosyal ve kültürel yapıları gereği Bulgarlar, Ruslar için tarihi emellerini gerçekleştirebilecek önemli bir vasıta niteliğindeydi. Bkn: Osman Köse, "Bulgaristan Emareti ve Türkler", *Turkish Studies,* Sayı:2, 2006, s.240.

tamamlandı.[13] Bundan sonraki süreçte ise Bulgarların bölgede karışıklık çıkarmak için kullandıkları en önemli silahlarının başında çeteler, komiteler gelmekteydi.[14]

Makedonya üzerinde yaşanan bu güç ve hâkimiyet mücadeleleri; son yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu sıkıntılı durumu fırsat bilerek hâkimiyeti altındaki toprakların Avrupa'nın büyük güçleri tarafından paylaşılması olarak değerlendirilebilecek Doğu Sorunu çerçevesinde sıranın Makedonya'ya geldiğinin ispatıdır. Selanik, Kosova, Manastır Vilayetleri ile bağlı bölgelerinde hâkimiyet kurma mücadelesi olarak adlandırılan Makedonya Sorunu bu dönemde Osmanlı Devleti, ilgili Balkan devletleri, Avrupa'nın büyük güçleri ve bölge halkının muhatap olduğu bir konu olmuştur.[15]

Bulgar Komitelerinin Ortaya Çıkışı ve Teşkilatlanmaları

Bulgar komitelerinin ortaya çıkmaları ve yapılanmalarını tamamlayarak harekete geçmeleri bir anda olmamıştır. Milliyetçilik akımıyla birlikte değişmeye başlayan dünya düzeninde Bulgarlar da milli kimliklerinin farkına varmaya başlamışlardır. Kurdukları milli okullar sayesinde ve kendi kiliselerini kurmalarıyla birlikte Fener Rum Patrikhanesi'nin himayesinden ayrılarak milli devletlerini kurma yolunda ilerlemeye başlamışlardır. Bu bağlamda daha önce değinildiği üzere "Büyük Bulgaristan" hayallerini gerçekleştirmenin peşine düşmüşlerdir. Ancak uygulamaya koydukları planlarını gerçekleştirmek için sadece kendi gayretleriyle bir sonuç alamayacaklarının ve bu sebeple büyük güçler tarafından desteklenmeleri gerektiğinin farkında olmuşlardır. Bu sebeple öncelikle ve özellikle Makedonya'da ve değişik yerlerde kendi durumlarını kötü olarak yansıtmaya çalışarak bölgenin içinde bulunduğu karışıklığın sorumlusu olarak Osmanlı Devleti'ni göstermek istemişlerdir.

Bu noktada amaçlarına ulaşabilmek, bölgedeki huzur ve asayiş ortamını bozarak kargaşaya meydan vermek için komiteleri kullanmışlardır. Bu sayede Osmanlı'nın

[13] Saatçi, a.g.m., s.557.

[14] *Komite* ile *Çete* sözcükleri genellikle eşanlamda kullanılır. Fakat tarihsel gelişme içinde aralarında farklar olduğu açıktır. İkisi de eylemci olmakla birlikte *Komite* (Komita) planlayıcı, beyin görevine sahip yüksek düzeyde kurmay ve karar organıdır. Örneğin, görüleceği gibi Makedonya – Edirne İhtilâlci İç Örgütü (VMRO) büyük bir komitedir ve 1903 İlinden İsyanını bu örgüt planlamıştır. Yerel komitelerden oluşan bu geniş örgütte, her komitenin sınırlı karar yetkileri vardır. Çeteye gelince, uygulayıcı niteliği ağır basar. Her an harekete hazır terörcü, militan bir vurucu kuvvettir. Genel olarak 10-15 kişiyi geçmeyen kadrosuyla ayrı ayrı ve sınırlı hareketler (suikast, bombalama, sabotaj gibi) yapmakla görevlendirilir. Daha geniş kadrolu büyük çeteler de vardır. Bkn: Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler: İkinci Meşrutiyet Dönemi*, Cilt:1, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1984, s.509.

[15] Saatçi, a.g.m., s.556.

bölgedeki hâkimiyetinin sınırlarını harici güçler tarafından sorgulanabilir hale getirerek bölgeye müdahalede bulunulmasını sağlamak komitelerin temel amaçlarını teşkil etmektedir.[16] Bu amaçla kurulmuş örgütlerin ilki 1879 yılında ortaya çıkan Bulgar – Makedon Merkez Komitesidir. Bulgaristan siyasal hayatında tanınan bir kişi olan Stefan Stambalov 20 Şubat 1879 senesinde Metropolit Natanail'e yazdığı mektubunda Trakya, Makedonya ve Bulgaristan temsilciliklerinin katılmasıyla gerçek bir Bulgar Birliği Komitesi oluşturulduğundan bahsederek bu komitenin kurulmasına işaret etmiştir.[17] Daha sonraki yıllarda farklı komiteler ortaya çıkmaya başlamış ve yukarıda sözü edilen amaçlar doğrultusunda eylemlerde bulunmaya başlamışlardır.[18] Ancak başlangıçta kurulan bu komiteler arasında net bir birliktelik sağlanamadığı için neredeyse kurulduktan sonraki ilk on yıllarında çok ciddi eylemlerde bulunamamışlardır.[19]

XIX. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bu komitelerin en belirgin özellikleri çok iyi örgütlenmiş olmalarıdır. Düzenli bir teşkilatlanma örneği sergileyen komiteler kurulurken; üyelerin kimlerden oluşacağı, kişiler arasındaki iletişimin ne suretle sağlanacağı, üyelere düşen görevler, para ve silah sağlama yöntemleri, istenilmeyen durumlarda uygulanacak cezalar gibi pek çok farklı vaziyet karşısında nasıl hareket edilmesi gerektiği belirlenmişti. Buna göre; Makedonya'da ve Türkiye'de bulunan ve de Osmanlı yönetimi altından çıkmak isteyen her bir Hristiyan, mezhep ayrımı gözetilmeksizin komiteye üye olması için değerlendirilmiştir. Komite üyeliklerine kabul edilenler maddi yardım sağlamak ile de yükümlü tutulmuşlardır ve eğer yönetim mekanizması içerisinde kendilerine iletilen görev ve emirleri uygulamazlarsa öldürülmeye varıncaya kadar uygun görülecek bir cezayı kabul etmiş sayılmışlardır.[20]

[16] Mahir Aydın, "Arşiv Belgeleriyle Makedonya'da Bulgar Çete Faaliyetleri", *Osmanlı Araştırmaları*, C. IX, 1989, s.209.

[17] Nazif Kuyucuklu, *Balkan Ülkeleri İktisadı-2: Bulgaristan*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1987, s.40

[18] Bölgede meydana gelen karışıklıklar nedeniyle II. Abdülhamid'in talimatı ile "Rumeli Vilayeti Hakkında Talimat" başlığı altında bir ıslahat programı hazırlanmış ve bu program doğrultusunda Hüseyin Hilmi Paşa Rumeli Müfettişi olarak 8 Aralık 1902 tarihinde Selanik'e giderek göreve başlamıştır. Hüseyin Hilmi Paşa görevine başladığı sıralarda bu bölge adeta kaynayan bir kazanı andırıyordu. Rum, Bulgar ve Sırp çeteleri arasında şiddetli bir mücadele vardı. Hüseyin Hilmi Paşa'nın verdiği rakamlara göre Makedonya'da 110 Bulgar, 80 Rum, 30 Sırp, 5 kadar Valak çetesi bulunuyordu. Bir çete imha edilir edilmez onun yerine hemen aynı şekilde bir çete daha kuruluyordu. Bir yıl içinde bazen 20-30 bazen de 80 çete imha ediliyordu. Bkn: Hale Şıvgın, *"Osmanlı Arşiv Belgeleriyle 1902-1912 Yıllarında Makedonya",* The Balkans Languages, History and Cultures, Bulgaristan Veliko Turnova Üniversitesi, 12 -15 Nisan 2007, s.3.

[19] Mustafa Cezzar (hzl), *Mufassal Osmanlı Tarihi*, C.VI, Güven Basımevi, İstanbul 1972, s.3390

[20] Süleyman Kâni İrtem, *Osmanlı Devleti'nin Makedonya Meselesi: Balkanların Kördüğümü*, Temel Yayıncılık, İstanbul 1999, s.164.

Komiteler her ne kadar üyeleri aracılığıyla kendilerine bir miktar maddi kaynak oluşturmuş olsalar da bu yolla toplanan paraların ilerleyen zamanlarda yeterli olmaması üzerine alternatif yolları denemişlerdir. Bu hususta başvurulan yollardan biri, bölgede yaşayan veyahut o sırada orada bulunan önemli kişileri kaçırmak suretiyle fidye istemek olmuştur. Bu konuda en çok bilinen örnek 1901 yılında Amerikalı bir misyoner olan Miss Stone'un kaçırılması olayıdır. Komiteciler Stone'un serbest bırakılması karşılığında yüklü miktarda fidye isteyerek bu şekilde kendilerine maddi kazanç sağlamışlardır.[21] Ancak Miss Stone'un kaçırılarak fidye talep edilme olayı ilk değildir. Daha önceki yıllarda da komiteciler bu yönteme başvurmuşlar ve 1886 senesinde Serez yakınlarında Avusturya konsolosunu kaçırarak fidye talebinde bulunmuşlardır.[22]

Çeşitli yollarla elde edilen bu paralar çoğu kez gerçekleştirilecek eylemlerde kullanılan silah ve cephane temini için harcanılmıştır. Komiteler, ortaya çıkmaya başladıkları ilk yıllarda yeterli maddi kaynağa ulaşamadıklarından daha ucuz ve daha kolay şekilde temin edebildikleri silahları kullanmayı tercih etmişlerdir.[23] Ancak sonraki yıllarda gelirlerindeki artışla birlikte kullanılan silah ve cephanelerde de değişimler yaşanmıştır. Artık Arnavut tüfek üreticilerinin yaptıkları silahlar yerine Avrupa'dan *Martini, Gross, Mannlicher* gibi markaları satın almaya ve kullanmaya başlamışlardır.[24]

Yanıklı Köyü Baskını

Yanıklı, Edirne Vilayeti dâhilinde Gümülcine Sancağı'na bağlı Ropçoz kazasına tabi yaklaşık üç yüz haneden oluşan bir Türk-Müslüman yerleşkesidir.[25] 1895 yılının Ağustos ayında bir grup Bulgar komiteci Yanıklı Köyü'ne silahlı baskın yaparak burada yaşayan Müslüman ahaliyi katletmek suretiyle ahaliye ve köye büyük oranda zarar vermişlerdir. Hazırlıklı ve planlı bir şekilde gerçekleştirilen bu baskın neticesinde köy

[21] BOA, A. MTZ (04) 75/40 (17 Mart 1317 / 30 Mart 1901); İrtem, a.g.e, s.169; Fikret Adanır, *Makedonya Sorunu*, Almanca'dan Çev: İhsan Catay, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001, s.140; Maria Todorova, *Balkanları Tahayyül Etmek*, 3. Basım, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s.240.
[22] İrtem, a.g.e., s.173.
[23] Adanır, a.g.e, s.140-141.
[24] Altıntaş, a.g.m., s.82; Adanır, a.g.e., s.141-142.
[25] Yanıklı Köyü "Dospat" adıyla da bilinmektedir. Ancak ahali köylerinin adının padişahın adıyla isimlendirilmesini istemiş ve bu hususta başvuruda bulunmuşlardır. Yaptıkları başvuru kabul edilerek köyün adının Hamidiye Köyü olarak değiştirilmesi kararı alınmıştır. 9 Teşrinisani 1314 (21 Kasım 1898) tarihli yazı ile Dâhiliye ve Maliye Nezareti ile birlikte Defter-i Hakani'ye de bu hususta bilgi verildiği aktarılmış. BOA, BEO 1230/92198, 9 Teşrinisani 1314 (21 Kasım 1898); BOA, İ.DH 1359/1316, 2 Teşrinisani 1314 (14 Kasım 1898).

halkından birçok kişi can ve mal kaybı yaşamış, kendilerini uzun yıllar sürecek zaruret ve sefalet içinde bulmuşlardır. Olayın gerçekleşmesinin hemen ardından yapılan yazışmaların yoğunluğu dikkat çekicidir. Büyük oranda vukuatın nasıl ve kimler tarafından gerçekleştirildiğine dair bilgiler sunan bu arşiv belgeleri içerisinde zarar gören ahali için yapılan yardım çağrıları da önemli yer tutmaktadır.

Baskının kimler tarafından gerçekleştirildiği konusunda bilgi veren arşiv kaynakları incelendiğinde olayın sorumlularının Bulgar komitecileri olduğu anlaşılmaktadır. Ancak söz konusu belgelerde komitecilere Bulgar askerlerinin de yardımda bulundukları ifade edilmektedir.[26] Baskın sonrasında köyde yapılan tahkikatlarda ele geçirilen ve komiteciler tarafından kullanıldıkları tespit edilen cephaneler ile elbiselerin Bulgar askerleri tarafından kullanılıyor olması olayın gerçekleştiği esnada Bulgar askerlerinin de orada bulundukları düşüncesini akıllara getirmektedir.[27]

Bulgar komitecilerin topladıkları gönüllülerin daha 1879 yılından itibaren Bulgar subayları tarafından eğitilmeleri ve silahlandırılmaları, Yanıklı Köyü'nde Bulgar askerlerinin fiilen bulunmamış olsalar bile cephane ve kıyafet temini yapmış olmaları ihtimal dâhilindedir. Ancak Bulgar komitelerinin içinde ve hatta yönetim mekanizmalarının en üst kademelerinde Bulgar subaylarının da bulunduğu bilinmektedir. Bu konuda, Makedonya Meselesi'nin görüşüldüğü Lordlar Kamarası'nın 13 Mart 1903 tarihindeki oturumunda bulunan Lord Newton'a göre komitelerin elebaşları çoklukla zaten emekli subaylardı ve bazı olaylarda Bulgar subay üniforması giymişlerdi ve komitelerin silahları da Bulgar ordusundan sağlanmaktaydı.[28]

Komiteciler, Yanıklı Köyü'ne yanlarına aldıkları cebel topları ve hayvanlar ile birlikte gelmişlerdir. Baskını gerçekleştirmek üzere köye girerken yanlarında bulunan cebel topları ile birkaç kez atış yaptıktan sonra köye saldırıya geçmişlerdir. Ancak köylüler tarafından görülen ve belgelerde de sözü edilen hayvanların süvari askerler mi yoksa yük hayvanları mı olduğu konusundaki tereddütler belgelere de yansımış ancak bu konuda net bir bilgiye rastlanamamıştır. Komitecilerin yanlarında cebel topu adı verilen dağ toplarının bulunduğu ve bunlarla atış yapıldığı bilgisi farklı belgelerde yer almaktadır. Dağ topu olarak nitelenen bu toplar genellikle Yanıklı gibi engebeli

[26] BOA, Y. PRK. MYD 16/94 (28 Temmuz 1311 / 9 Ağustos 1895).
[27] BOA, Y. PRK. MYD 16/94 (29 Temmuz 1311 / 10 Ağustos 1895)
[28] Hasip Saygılı, "Hüseyin Hilmi Paşa'nın Rumeli Müfettişliği Döneminde (1902 – 1908) Rus Diplomatik Misyonlarının Bulgar Komitacıları İle İlişkileri", *İGÜSBD*, Cilt:1, Sayı:2, Ekim/2014, s.199, 212.

arazilerde kullanılabilmesi için yük hayvanları tarafından taşınabilmeye elverişli ufak çaplı toplarlardır. Bu nedenle baskın esnasında köyde görülen hayvanların süvari askerler olabileceği ihtimalinin yanında dağ toplarının taşınmasında kullanılan yük hayvanları olabileceği de ihtimal dahilindedir. Aynı zamanda komitecilerin yanlarında bulundurdukları hayvanlar, toplar ve cephaneler gerçekleştirilen baskının gelişigüzel bir şekilde olmadığını, ciddi bir hazırlık evresinin ardından yapıldığını da ortaya koyar niteliktedir.[29]

Bulgar eşkıyaları köye girdiklerinde baskının farkına varan köy ahalisi kendilerini ve köylerini savunmak için çaba sarf etmişlerdir. Evlerinde bulunan silahları alarak eşkıyalara karşı koymak üzere direnişe geçmişler ancak hem baskının bir anda gerçekleşmesi hem de ellerindeki silah ve cephanenin yetersizliği kendilerini yeterince müdafaa etmelerine izin vermemiştir. Bu nedenle komitecilerin tekrar saldırma ihtimaline karşı bölgeye asker sevk edilmesi istenilirken, yeterli miktarda silah ve cephane yardımı yapılması da istenilmiştir.[30]

Bu hususta baskından hemen sonra olayın vahametinin tahkiki ile ahalinin can ve mallarının muhafazası için gereken tedbirlerin bir an evvel alınması konusu üzerinde önemle durulmuştur.[31] Bu nedenle eşkıyaların geriye gelmesinin önüne geçilmesi ve yeni bir baskına mahal verilmemesi için bir telgraf çekilerek Kolağası Naim Bey'in yanına yeterli miktarda asker alması ve orada bulunması istenilmiştir.[32]

Yanıklı Köyü'nde meydana gelen bu hadisenin sonucunda çok sayıda can ve mal kaybı yaşanmıştır. Baskın esnasında köyde bulunan ahaliden canlarını yitirenler olduğu gibi evlerin de hemen hemen hepsi ateşe verilerek yakılmıştır. Aynı zamanda komiteciler yanlarında getirdikleri dağ topu ile köyün camisine de beş kez ateş etmek suretiyle zarar vermişlerdir.[33]

Yanıklı'da yaşanan can ve mal kayıpları ile ilgili belgelere yansıyan sayısal verilerdeki bir takım farklılıklar da göze çarpmaktadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan ve olayın gerçekleştiği tarih olan 9 Ağustos 1895 tarihli bir belgede Yanıklı'da toplam üç yüz hanenin olduğu ancak sadece sekiz tanesinin köyde çıkarılan yangından sağlam olarak kurtulduğu bilgisine ilave olarak meydanda kız ve erkek çocuklar olmak

[29] BOA, Y. PRK. MYD 16/94 (29 Temmuz 1311 / 10 Ağustos 1895)
[30] BOA, Y. PRK. MYD 16/94 (28 Temmuz 1311 / 9 Ağustos 1895)
[31] BOA, Y. EE 50/34 (20 Temmuz 1311 / 1 Ağustos 1895)
[32] BOA, Y. MTV 126/20 (30 Temmuz 1311 / 11 Ağustos 1895)
[33] BOA, Y. PRK. MYD 16/94 (30 Temmuz 1311 / 11 Ağustos 1895)

üzere yirmi beş kadar da cesedinin varlığından bahsedilmektedir. Ancak bu belgede köy ahalisinden geri kalanlarının yakılan evlerin için de mi kaldıkları yoksa oradan kurtulup dağlara mı kaçtıklarının tam olarak bilinemediği ifade edilmektedir.[34] Söz konusu belgeden bir gün sonra yazılmış bir başka belgede ise Yanıklı Köyü'ne saldırı düzenleyenlerin sayısının bin kişi kadar olduğu, halkın elinde yeterli silah bulunmamasından dolayı gerektiği şekilde karşılık verilemediği ve köyde çıkarılan yangından sadece sekiz adet evin kurtulduğu yazılmaktadır. Buna ek olarak, yüz yirmi beş kadar kişinin haneleri içinde yanarak can verdikleri de aktarılmaktadır.[35]

Bulgar komiteleri ve faaliyetleri üzerine önemli çalışmaları bulunan Mahir Aydın; Yanıklı Köyü baskınının Bulgar komitecilerin ilk büyük çete hareketi olduğunu ifade ederken, olayın 9 Ağustos 1895 tarihinde gerçekleştiğini söylemektedir. Köye baskın yapan çetecilerin sayısının dört yüz civarında olduğunu belirten Aydın, köydeki toplam hane sayısını da iki yüz yetmiş olarak vermektedir. Bu hanelerden iki yüz altmış iki tanesi ise köylülerin ellerindeki silahların yeterli gelmemesinden dolayı gerektiği gibi mukavemet gösterilememiş ve yanarak harap olmuşlardır. Baskında silahla öldürülmek suretiyle hayatlarını kaybedenlerin sayısı ise on sekiz erkek, üç kadın ve beş çocuk olmak üzere yirmi altı; evlerinin içinde yanarak can verenlerin ise yüz yirmi beş kişi oldukları yönündedir. Köyün camisinin de komitecilerin yanlarına aldıkları dağ topları ile zarar gördüğünü ifade eden Aydın, komitecilere rast gelen yedi yolcunun da katledildiğini kaydetmektedir.[36]

Olayın gerçekleşmesi ve sonuçlarıyla ilgili verilen bu bilgilerin haricinde, Yanıklı Köyü'nde tahkikatta bulunmak ve meydana gelen hasarı yerinde incelemek üzere görevlendirilen vilayet muavini Hazim Efendi'nin incelemeleri sonrasında Edirne Vilayeti'nden çekilen telgrafta baskınla ilgili önemli ayrıntılara yer verilmiştir. 18 Ağustos 1895 tarihli bu telgrafta ahali tarafından verilen bilgilere göre baskını gerçekleştirenlerin Bulgar asker elbisesi giydikleri ve kullanılmış fişek kovanlarından da Bulgar askerlerinin silahlarını kullandıkları ifade olunmaktadır. Komitecilerin kaç kişiden oluştukları konusunda net bir sayının ifade edilebilmesinin güç olduğu ancak iki yüz kadar kişiden oluşan bu eşkıyaların iki koldan köye girdikleri belirtilmiştir. Eşkıyalar, Yanıklı Köyü'ne gelirken köyden birkaç saat uzaklıktaki bir mahalde karşılaştıkları iki çobanı yol tarifi için yanlarına almışlardır. Yollarına devam

[34] BOA, Y. PRK. MYD 16/94 (28 Temmuz 1311 / 9 Ağustos 1895)
[35] BOA, İ. MTZ (04) 18/1144 (29 Temmuz 1311 / 10 Ağustos 1895)
[36] Aydın, a.g.m., s.216.

ederlerken daha ileride ot biçmek için orada bulunan Yanıklı ahalisinden on yedi kişiden on üçü ile çobanlardan birinin ve biraz daha ileride gördükleri ihtiyar bir kadınla bir kız çocuğunun pek feci bir şekilde katledilmiş olduğu da telgrafta yer alan bilgiler arasındadır. Komiteciler, bu kişiler arasında sağ kalanları bağlı olmak suretiyle köye getirmişlerdir. Köye getirilen bu şahıslardan birisi baskın esnasında bir şekilde komitecilerin ellerinden kaçarak kurtulmuş, kaçmayı başaramayanlar ise tekrar komiteciler tarafından rehin alınarak köyden uzak bir yerde serbest bırakılmışlardır. Telgrafta bu şahısların neden serbest bırakıldıklarına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır ancak birkaç gün sonra köylerine sağ olarak geri döndükleri bildirilmektedir.[37]

Yine aynı belgede komitecilerin köye girdikten sonra yaptıkları eylemler hakkında da bilgiler kaydedilmiştir. Buna göre; köylülerin beş kez top atıldığını ve köy camisinin minaresinin top atışları ile yıkıldığını ifade etmelerine rağmen minarenin yangından zarar gördüğü ancak top mermisine dair bir kanıt görülemediği aktarılmıştır. Baskın esnasında dört erkek, üç kadın ve iki çocuk kurşunlanarak öldürülmüş, on iki kişi de yaralanmıştır. Üç kadın, yedi çocuk ve bir erkek de haneleri içinde yanarak can vermişlerdir. Bin altı yüz kişinin yaşadığı, üç yüz dört haneden iki yüz seksen yedisi ile köy camisi yanmıştır. Ayrıca yanan hanelerden her birinin samanlıklarının olduğu ve bunların da çıkarılan yangından dolayı kullanılamaz hale geldikleri bilgisi de bu telgraftan anlaşılabilmektedir. Evlerin birçoğunun alt kat duvarları taş üzerine direklerle inşa edildiğinden ve çatılarında kiremit yerine çam tahtaları kullanılmış olduğundan yangının çıkması ile birlikte çok kısa sürede yanmışlar, içlerinde de kullanılacak eşya kalmamıştır. Ayrıca dört yüz kadar karasığır ile yirmi kadar bargir de çıkarılan yangın sonucu yanmışlardır.[38]

Yanıklı Köyü'nde komiteciler tarafından gerçekleştirilen bu hadise dünya basınında da kendisine yer bulmuştur. Dünyaca ünlü *The Times* gazetesinin 15 Ağustos 1895 tarihli sayısında *"Bulgaria"* başlıklı makalede Edirne Valisi tarafından Yanıklı Köyü'ne Bulgar eşkıyalarınca baskın yapıldığını bildiren bir telgrafın çekildiğini ve bu haberin Bab-ı Ali nezdinde endişeyle karşılandığı aktarılmıştır.[39] Bu haberin haricinde aynı gazetenin Sofya muhabiri baskın haberini alır almaz yetkililere başvurmak

[37] BOA, Y. A. HUS 334/110 (7 Ağustos 1311 / 18 Ağustos 1895)
[38] BOA, Y. A. HUS 334/110 (7 Ağustos 1311 / 18 Ağustos 1895)
[39] "Bulgaria,". *The Times*, 15 Ağustos 1895.

suretiyle Yanıklı Köyü'ne gitme isteğini iletmiştir. Başvurusunun olumlu karşılanması karşılığında memnuniyetini dile getirirken, komitecilerin yapmış oldukları baskının dünya basınında yer almasını sağlayacağını dile getirmiştir. Bunun üzerine köye gerçekleştirdiği ziyaret esnasında orada karşılaştığı kişilerle konuşarak edinmiş olduğu bilgileri ve incelemelerini gazetenin 1 Ekim 1895 tarihli nüshasında *"The Destruction of Dospat"* isimli makalede yayınlamıştır**.** Sözü geçen makalede köye yapılan baskının 10 Ağustos 1895 Cuma sabahı gün ağarırken gerçekleştirildiği, bu esnada köylülerin bazılarının uykuda bazılarının ise sabah namazı için camide toplanmış olduklarına belirtmektedir. Köyün kuzey doğu tarafında yer alan bir evden ve sonrasında farklı yönlerdeki evlerden alevlerin yükseldiği aktarılmıştır. Komiteciler üç farklı noktadan köye girmişler ve yanan evlerden kaçan köylüleri ateş ederek öldürmüşlerdir. Bu bilgilere ilave olarak Osmanlı arşiv belgelerindeki bilgileri de destekleyici nitelikteki eşkıyaların bazılarının koyu mavi üniformalar giydikleri ve Bulgar askerlerinin kullandıkları başlıklardan kullandıkları bilgilerine yer verilmiştir.[40]

Yanıklı Halkına Yapılan Nakdî Yardımlar

Bulgar komitecileri tarafından ani bir baskınla can ve mal kaybına uğrayan Yanıklı Köyü ahalisi uzun yıllar sürecek zaruret ve sefaletle karşı karşıya kalmışlardır. Kurşunlanarak ya da evlerinin içinde yanarak can verenlerin haricinde hayatta kalanlar, yiyecek, içecek ve barınma gibi en temel ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelmişlerdir. Haneleri ve samanlıkları çıkarılan yangında kullanılamaz duruma gelen, hayvanları itlaf ve yağma edilen ahali için yardım talebinde bulunulan çok sayıda belgeye ulaşmak mümkündür.

Bu hususta yaşanılan mağduriyetlerin giderilebilmesi için pek çok yazışma yapılmış ve yardım isteğinde bulunulmuşsa da devletin içinde bulunduğu sıkıntılı ve çalkantılı dönem nedeniyle gereken yardımların yapılamadığı muhtelif belgelerden anlaşılmaktadır. Devlet hazinesinden direkt olarak yardım yapılmasının pek mümkün olmadığı bu dönemde, devlet yetkilileri farklı kaynak arayışlarına girmişlerdir. Bu konuda başvurulan nakdi kaynak ise çoğunlukla Edirne selzedeleri için yapılan yardımlar olmuştur.

[40] "The Destruction of Dospat". *The Times,* 1 Ekim 1895.

İlk etapta evlerinin yanmasından ötürü perişan ve muhtaç halde kalan ahalinin kalacak yer sonunu çözmek için harekete geçilerek çözüm yolları aranmıştır. Bu konuda en uygun çözümün ahalinin civardaki köylere yerleştirilmesi olduğuna karar verilmiş ve bu şekilde uygulanması istenilmiştir. Buna ilave olarak ahaliye bir takım nakit yardımlarda bulunulması da düşünülmüş ve bunun için daha önce Gümülcine selzedeleri için yapılan yardımlardan geriye kan paradan yardımda bulunulması düşünülmüştür.[41] Ancak yapılması düşünülen bu yardımlar ahaliye gerektiği şekilde ulaştırılamamış olacak ki Dâhiliye Nezareti'ne yazılan bir yazıda Yanıklı Köyü ahalisinin evlerini, eşyalarını ve hayvanlarını kaybetmelerine rağmen şimdiye kadar kendilerine bir yardımda bulunulmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle Bulgar eşkıyası tarafından zaruret içerisine sürüklenen bu ahaliye yiyecek ve giyecek yardımı yapılabilmesi adına selzedeler için ayrılan yardımlardan geriye kalan paradan atmış bin kuruşluk bir yardım yapılması istenilmiştir.[42] Yine aynı belgede ahali içinden en fazla zarar görenlerin ihtiyaçlarının karşılanması için sözü edilen yardımlarından on bin kuruşun daha verilmesi için Gümülcine Mutasarrıflığı'na bilgi verildiği ancak bu miktarın da ahalinin yaralarını sarmaya yetmeyeceği belirtilmiştir.[43] Dâhiliye Nezareti'ne yazılan 28 Aralık 1895 tarihli bu yazıya verilen cevapta ahalinin zararlarını hemen karşılamanın pek mümkün olmadığı ve mağduriyetlerin giderilmesinin zamana muhtaç olduğu belirtilmiş, şimdilik açıkta kalanların civar köylere yerleştirilmesinin yanı sıra yiyecek ve giyecek yardımında bulunulması ifade edilmiştir.[44]

Konuyla ilgili Edirne Vali vekili ve İkinci Ordu-yu Hümayun Müfettişi tarafından Sadaret'e yazılan 14 Ocak 1896 tarihli yazıda yaşanılan sıkıntıların giderilmesi için liva olarak bir takım çalışmalarda bulundukları aktarılmıştır. Bu hususta daha önce de selzede yardımlarından yapılan miktara ek olarak on bin kuruşun daha zaruret içinde olan ahaliye aktarıldığı ve hatta livanın bazı kazalarından da sekiz, on bin kuruş kadar para toplanılarak ahaliye dağıtılmak üzere Gümülcine Mutasarrıflığı'na 26 Aralık 1895 tarihinde çekilen bir telgrafname ile bilgi verildiği bildirilmiştir. Ancak bu yardımlar dahi ahalinin içinde bulundukları büyük sıkıntıları

[41] BOA, Y. A. HUS 334/110 (28 Temmuz 1311 / 9 Ağustos 1895), BOA, Y. PRK. UM 34/29 (16 Kanun-u Evvel 1311 / 28 Aralık 1895), BOA, A. MTZ 181/43 (2 Kanun-u Sani 1311 / 14 Ocak 1896).
[42] BOA, Y. PRK. UM 34/29 (16 Kanun-u Evvel 1311 / 28 Aralık 1895)
[43] BOA, Y. PRK. UM 34/29 (11 Recep 1311 / 28 Aralık 1895)
[44] BOA, BEO 727/54503 (30 Kanun-u Evvel 1311 / 11 Ocak 1896)

gidermeye, evlerini tekrar inşa etmeye ve yeniden eski yaşamlarına dönmeye yetmemekte, daha yüksek miktarda yardım gerekmektedir.[45]

Yanıklı ahalisine yapılacak yardımlar genellikle devlet hazinesi haricindeki kaynaklardan elde edilmiştir. Fakat bu kaynakların yetersiz geldiği durumlarda, ne kadar güç olsa da hazineden bir takım yardımlar yapılmaya gayret edilmiştir. Bu hususta, Edirne Vilayeti'ne yazılan yazıda, Bulgarlar tarafından yakılan Yanıklı Köyü ahalisinin ihtiyaç sahiplerinin işlerini kolaylaştırmak için yüz yirmi liranın ve elli mecidiyenin postaya verildiği ve yardımın gerekli kişilere ulaştırılması istenilmiştir.[46] Ancak daha sonraki yıllarda yapılan yazışmalarda da nakdi yardım ihtiyacının sürdüğü gözlemlenmekte ve yapılan yardımların yeterli gelmediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle tekrar eden yardım çağrılarına cevap olarak yeniden Edirne selzede yardımlarından geriye kalan miktardan yardım aktarılması işaret edilmiştir.[47]

Yanıklı Köyü ahalisinden olup, Sofya şer'i mahkemesi ve müfettişliği tercümanı Hocazade Mustafa'nın mühür ve imzasıyla yazılan arzuhalde muhtaç olan kimseler için istenilen yirmi, otuz bin lira kadar para karşılıksız olarak eğer buna imkân yok ise ileri bir zamanda geri ödenmek üzere faizsiz bir şekilde talep edilmiştir. Ancak söz konusu bu isteğe olumlu yanıt verilemeyerek, hazineden nakit yardım yapılmasının pek mümkün olmadığı tekrarlanmıştır. Fakat çevre liva ve kazaların memurları ile ileri gelenlerinden para toplanılması daha evvel Gümülcine Mutasarrıflığı'na bildirilmiş ve bu yolla toplanan kırk bir bin kuruş ile ahaliye çift hayvanı ve tohumluk zahire alınması istenilmiştir.[48] Artık nakdi yardım yapılmasının zorluğu ortada olduğundan köylünün kendi geçimlerini sağlayabilmeleri ve tarımsal faaliyetlerini sürdürebilmeleri adına çift hayvanları ve tohumluk zahire tedarik edilmesi uygun görülmüştür. Bu hususta ise gereğinin ivedilikle yapıldığını Edirne Valisi Dâhiliye Nezareti'ne çekmiş olduğu telgraf ile bildirmiştir. Toplanan kırk bir bin küsur kuruş ile elli çift öküz ve beş yüz on sekiz kilo tohumluk çavdar Yanıklı Köyü ahalisine dağıtılmıştır.[49]

Yanıklı Halkının Hane ve Samanlık İhtiyaçları

Yanıklı Köyü'nde Bulgar eşkıyasının baskını sonucu hanelerini ve samanlıklarını kaybeden ahali uzun süre kalacak yer sorunuyla baş başa kalmıştır.

[45] BOA, A. MTZ 181/43 (2 Kanun-u Sani 1311 / 14 Ocak 1896)
[46] BOA, BEO 742/55601 (28 Kanun-u Sani 1311 / 9 Şubat 1896)
[47] BOA, BEO 1002/75115 (31 Mart 1312 / 12 Nisan 1896)
[48] BOA, BEO 1002/75115 (20 Nisan 1312 / 2 Mayıs 1896)
[49] BOA, Y. A. HUS 351 / 97 (15 Nisan 1312 / 27 Nisan 1896)

Köydeki evlerin hemen hemen hepsinin eşkıyalar tarafından yakılarak harap edilmesi karşısında ilk olarak ahalinin çevredeki Müslüman köylere yerleştirilmesi istenilmiştir. Fakat bu uzun süreli bir çözüm olamayacağından yakılan hane ve samanlıkların yerlerine yenilerinin inşa edilmesi gerekmekteydi. Bu sebeple yapılan çalışmalar nihayetinde hane ve samanlık inşası için toplam bir milyon iki yüz seksen altı bin yüz kırık kuruşun gerekli olduğu anlaşılmış ve bu paranın hangi kaynaktan sağlanacağına dair çalışmalar yürütülmüştür. İlk olarak söz konusu miktarın H.1312/M.1894 senesi bütçesinden geriye kalan paradan kullanılması düşünülmüş ve buna dair bir yazı yayınlanmıştır.[50] Fakat daha sonrasında Dâhiliye ve Maliye Nezaretleri arasında yapılan yazışmalar sonucunda işaret edilen senenin bütçesinden geriye para kalmadığı ve bu sebeple istenilen meblağın buradan karşılanamayacağı ifade edilmiştir.[51] Maliye Nezareti'nden 30 Ağustos 1897 tarihinde yine bu konu üzerine yazılan bir yazıda gerekli olan miktarın H.1312/M.1894 senesi bütçesinden karşılanamayacağı gibi H.1313/M.1895 senesi bütçesinden de yeterli miktarda paranın tedarik edilemeyeceği açıklanmıştır. Ahali için en elzem olan konunun çözümü adına denenen bu yol da sonuçsuz kaldığından bu defa gereken paranın H.1314/M.1896 senesi bütçesinden sağlanması düşünülmüştür.[52] Ancak bu yazışmalar üzerinden birkaç yıl geçmesine rağmen hala ahalinin evlerinin inşa edilememiş olması, yürütülen çalışmaların sonuçsuz kaldığını göstermektedir. Durumun bu şekilde devam etmesi halinde köylüler bulundukları yerleri terk edeceklerine dair bir dilekçe hazırlayarak yetkililere iletmişlerdir. Dâhiliye Nezareti'nden 1899 yılının Şubat ayında Sadaret'e yazılan yazıda hane ve samanlık inşası için gereken miktarın gönderilmesi gerekliliği iletilmiştir. Ayrıca ahalinin yazmış olduğu arzuhalden de bahsedilmiş, durumun ciddiyeti aktarılırken çözümün ivedilikle gerçekleşmesi gerektiğine dair bilgi aktarılmıştır.[53] Hane ve samanlıkların inşası için yardım beklenilmesi süreci devam ederken, Yanıklı Köyü ahalisi Edirne Vilayeti'nden ayrılarak Selanik Vilayeti'ne bağlanmış, bu tarihten sonra ise köye yapılması istenilen yardımın Selanik Vilayeti emvaline havalesinin bir

[50] BOA, BEO 1002/75115 (5 Temmuz 1313 / 17 Temmuz 1897)
[51] BOA, BEO 982/73603 (10 Temmuz 1313 / 22 Temmuz 1897)
[52] BOA, BEO 1002/75115 (18 Ağustos 1313 /30 Ağustos 1897)
[53] BOA, DH. MKT 2185/103 (24 Mart 1315 / 5 Nisan 1899)

an önce gerçekleşmesi istenmiştir.[54] Ancak bu süreçten sonra da köylünün beklediği yardımlar bir türlü gerçekleştirilememiş ve halkın mağduriyetleri devam etmiştir.

Uzun yıllar bu şekilde kendilerine yardım yapılmasını bekleyen Yanıklı Köyü ahalisi sorunun çözümü en nihayetinde evlerini kendilerinin inşa etmesinde bulmuşlardır. Bu hususta 22 Şubat 1907 tarihinde inşa edilecek hanelere ait bilgileri ihtiva eden bir defter hazırlanmıştır. Bu defterde ahalinin isimlerinden, inşa edilecek evlerin kaçar oda olacağına kadar farklı bilgiler yer almıştır. Buna göre toplam iki yüz altmış üç evden seksen bir adedi Ziraat Bankası ile hariçten yüz altı bin kuruş borç alınarak köylülerce inşa edilmiştir. Bu evlerden yirmi sekiz adedi Ziraat Bankası'ndan, geriye kalan elli üç adedi ise Ziraat Bankası haricinde köylüler tarafından bir şekilde borç para bulunarak inşa edilebilmiştir. Söz konusu defterde yer alan bilgiler detaylıca incelendiğinde hanelerde yaşayan nüfus ile inşa edilen oda sayıları arasında orantılı bir bağlantı kurulamamaktadır. On kişiden oluşan bir aile, mutfakla birlikte üç odalı bir ev inşa etmişken, dokuz kişilik bir aile yine mutfak dâhil olmak üzere beş odalı bir ev inşa etmiştir. Burada oda sayısını belirleyen koşulların ailelerin maddi imkânlarına ve alabildikleri borç miktarlarına göre değişiklik gösterdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca her bir odanın maliyeti dört yüz kuruşa denk düşmektedir. İnşası henüz gerçekleşmeyen ve geriye kalan yüz seksen iki ev için ise yüz yetmiş dokuz bin altı yüz kuruşa ihtiyaç duyulmaktadır. Eğer bu miktar bir şekilde karşılanabilirse köylülerin evlerini inşa edebilecekleri bilgisi de defterde yer alan ayrıntılar arasındadır.[55]

Sonuç Yerine

Balkan toplumları milliyetçilik akımının da etkisi ile ulus olma ve kendi milli devletlerini kurma hayallerinin peşine düşmüşlerdir. Ancak tarih boyunca olduğu gibi, bu süreçte de Balkan toprakları paylaşılamamış, Avrupalı güçlerin de olaya müdahil olmalarıyla birlikte bu bölgedeki karışıklıklar daha da artmıştır. Bu karışıklıkların merkezinde ise Makedonya Bölgesi bulunuyordu. Bulgarlar, Yunanlar ve Sırplar hepsi ayrı ayrı buraya hâkim olmak için faaliyet göstermişlerdir. Ancak bu konuda en çok mücadele veren Bulgarlar olmuştur. Özellikle kurdukları komiteler aracılığı ile

[54] BOA, DH. MKT 2343 / 51 (27 Nisan 1316 / 10 Mayıs 1900); BOA, DH. MKT 2397/142 (17 Ağustos 1316 / 30 Ağustos 1900); BOA, DH. MKT 2423/28 (18 Teşrin-i Evvel 1316 / 31 Ekim 1900)
[55] BOA, TFR. I. SL 209/20895 (9 Şubat 1322 / 22 Şubat 1907)

Makedonya konusunda çalışmalar yürütmüşler ancak komitelerin gerçekleştirdikleri faaliyetler genellikle bölgede yaşayan Müslüman halka karşı olmuştur.

Bu anlamda giriştikleri ilk büyük çetecilik faaliyeti 1895 senesinin Ağustos ayında ani bir baskın ile Yanıklı Köyü'nde olmuştur. Yanlarındaki birçok silah ve cephane ile köye giren komiteler, burada karşılarına çıkan birçok kişiyi öldürmüşlerdir. Köye girdikleri ilk andan itibaren yangın çıkararak köye büyük oranda zarar vermişler ve yanan bu evlerin içinde de hayatını kaybedenler olmuştur. Bu tarihten itibaren Yanıklı ahalisi birçok sıkıntıyla karşı karşıya kalmışlardır. Kalacak yer, yiyecek ve giyecek gibi en temel ihtiyaçlardan mahrum kalan köylüler, yapılan yardımlar sayesinde eski yaşantılarına dönmeye gayret göstermişlerdir. Fakat devletin de içinde bulunduğu sıkıntılı durum nedeniyle mağduriyetlerin biran evvel giderilebilmesi pek mümkün olmamıştır.

Yanıklı Köyü'nde olduğu gibi Balkan yarımadasının farklı yerlerinde, farklı zamanlarda Türk ve Müslüman ahaliye karşı çete ve komiteler tarafından gerçekleştirilen çok sayıda saldırı olmuştur. 1876 senesinde henüz komiteler kadar teşkilatlı bir şekilde olmasalar da ufak tefek çeteler halinde Türk ve Bulgar karışık Strelça köyüne Otlukköy'den yüz kişilik eşkıya gönderilmiştir. Ayaklanma planı gereğince karışık köylerin Türk halkı öldürülecek, bunların evleri yakılacak ve malları yağma edilecekti. Bu plan önce Strelça köyünde uygulandı. 2 Mayıs akşamı Strelça'ya ulaşan yüz kişilik çete, yerli Bulgarların isyancılarıyla birlikte köyün Türk mahallesini yaktı. Türk ailelerinden sağ kalanlar, taş duvarlarla çevrili camiye sığındılar, isyancılar camiyi kuşatsalar da almayı başaramamışlardır. Strelça köyü ile birlikte 2 Mayıs günü dört köy isyancıların eline geçerek ayaklanmaya katılmış oldular.[56]

Türk – Müslüman halka karşı yapılan bu katliamlar, Balkan Savaşları sırasında da sürmüştür. Balkan Savaşları esnasında Drama bölgesinde komiteciler köylere gelerek yakaladıkları Türklerden büyük miktarlarda kurtuluş fidyesi talep etmişler, bazen fidyeyi aldıkları halde esirleri serbest bırakmayarak kurşuna dizmişlerdir. Kavala'da da evlere girilip yağma ve cinayetler gerçekleştirmişlerdir. Bir ay boyunca devam eden bu olaylarda altmış kadar kişi öldürülmüştür. Sarışaban köyünde ise Bulgar

[56] Bilal N. Şimşir, *Rumeli'den Türk Göçleri*, C.II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, s.XCIX.

ve Rum komitacılar birlikte bazı cinayetler işlemişler, masum kadınların ırzına geçmişlerdir.[57]

Bunlara benzer eylemler birçok yerde devam ederken yaşanan olayları yabancı gazeteciler de yakından takip ederek özellikle Osmanlı esirleri ve sivil Müslüman Türk nüfusa karşı saldırıları dünya kamuoyuna duyurmuşlardır. Bu gazetecilerden biri Bulgaristan tarafından savaşı takip eden, daha sonra ünlü Rus Bolşevik liderlerinden biri olarak tanınan Leon Troçki'dir. Troçki, Sofya'da Ermeni gönüllü birliğinden yirmi kadar yaralıya rastlamış ve onlardan bilgi almıştır. Yaralılar Troçki'ye Türk topraklarına girdiklerinde her yerin yakılıp yıkıldığını ve terk edilmiş olduğunu, Makedon komitecilerin acımasızca silahsız Türkleri katlettiklerini, etrafı ateşe verdiklerini itiraf etmiştir.[58]

Yanıklı köyünde de Bulgar komitecileri tarafından gerçekleştirilen baskın sonucunda yaşanan ölümler ve sonrasında çekilen mağduriyetler, diğer yerlerde yaşananlarla büyük oranda benzerlik göstermektedir. Can ve mal kayıpları yaşayan ahali uzun süre huzur ortamından uzak kalmış, kalacak yer bulmakta dahi zorlanmışlardır. Balkan yarımadasının birçok yerinde gerçekleştirilen bu gibi eylemler karşısında devlet, imkânlarının elverdiği ölçüde mücadele etmesine rağmen Yanıklı'da olduğu gibi bazen yardımlar konusunda yetersiz kalabilmiştir. Komitelerin ortaya çıkmasından önce dağınık çete hareketleri etrafında ortaya konulan eylemler, çetelerin daha düzenli bir hale gelerek teşkilatlanmalarını tamamlamaları ile daha büyük baskın, katliam ve tecavüzlere sebebiyet vermiştir. Yanıklı Köyü baskını da komitecilerin ilk büyük eylemlerinden biri olması nedeniyle dikkat çekicidir.

[57] Bülent Yıldırım, "Balkan Savaşları'nda Bulgar Ordusu ve Komitacıların Batı Trakya'daki Faaliyetleri", *History Studies*, Cilt:6, Sayı:2, Şubat, 2014, s.151.
[58] Yıldırım, a.g.m., s.150.

Tablo 1: Ziraat Bankası veya Hariçten Borç Alınarak Ahali Tarafından İnşa Edilen Haneler[59]

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası	Açıklama
1200	İki oda bir fırın	4	İbrahim Kâhya Oğlu Halil Çavuş	1	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	5	İlbasan Kara Mustafa Oğlu Ahmet	2	Ziraat Bankası
800	Bir oda bir fırın	4	İlbasan İsmail	3	Hariçten
800	Bir oda bir fırın	6	İlbasan mustafa	4	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	6	Salih Pehlivan	5	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	3	İsmail Hoca Mehmet	6	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	9	Paşalı Molla Ahmet	7	Hariçten
800	Bir oda bir fırın	5	Molla Ahmet oğlu Mustafa	8	Hariçten
800	Bir oda bir fırın	5	Molla Ahmet oğlu İdris	9	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	8	Kır İbrahim Oğlu Salih	10	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	7	Kısıklı (?) İsmail	11	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	6	Paşalı Salih	12	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	9	Deli Osman Oğlu Ahmet Çavuş	13	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	6	Osman Çavuş	14	Ziraat Bankası
1600	Üç oda bir fırın	7	Sönbe Halil	15	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	9	Sönbe İbrahim	16	Ziraat Bankası
1600	Üç oda bir fıırn	10	Darı İsmail	17	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	6	Darı Osman Oğlu İbrahim	18	Ziraat Bankası
20800	-	-	-	-	**Toplam**

[59] BOA, TFR. I. SL 209/20895 (9 Şubat 1322 / 22 Şubat 1907)

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası	Açıklama
1200	İki oda bir fırın	6	Seyid Oğlu Halil	19	Ziraat Bankası
800	Bir oda bir fırın	5	Seyid Halil Oğlu Ahmet	20	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	7	Seyid İdris oğlu Mustafa	21	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	8	Seyid Necib	22	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	3	Alemdar Mustafa	23	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	6	Seyid oğlu Ahmet	24	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	8	Boz Ahmet	25	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	4	Koca Osman	26	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	7	Hafız Ahmet	27	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	5	Osman Efendi oğlu Ahmet	28	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	8	İsmail oğlu Mustu(?) Pehlivan	29	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	8	İbrahim Pehlivan Ahmet	30	Hariçten
2000	Dört oda bir fırın	9	İmam Mustafa Efendi	31	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	8	Molla Mehmet İsmail	32	Hariçten
2000	Dört oda bir fırın	12	Osman ağa	33	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	5	Maron Kahya Oğlu Halil	34	Ziraat Bankası
800	Bir oda bir fırın	4	Kır Oğlu Salih	35	Ziraat Bankası
424000					**Toplam**

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası	Açıklama
1600	Üç oda bir fırın	12	Patron Hoca ve Biraderi	36	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	5	Molla Osman İbrahim	37	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	9	İbrahim Oğlu Salih	38	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	10	Boz Mustafa Oğlu Ahmet	39	Hariçten
800	Bir oda bir fırın	7	Boz Küçük Mustafa	40	Hariçten
800	Bir oda bir fırın	6	Kör damadı İbrahim	41	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	5	Molla Osman Oğlu İsmail Damadı Halil	42	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	7	Ahmet Oğlu Tahir	43	Ziraat Bankası
2000	Dört oda bir fırın	10	Osman Oğlu Halil	44	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	6	Kalyoncu İsmail Oğlu Halil	45	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	6	İbrahim çavuş	46	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	9	Kalyoncu İsmail	47	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	5	Kalyoncu Halil	48	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	7	Sağır oğlu Mustafa	49	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	9	Bircan İbrahim oğlu Halil	50	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	6	Bircan İbrahim oğlu Ahmet	51	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	6	Bircan büyük Ahmet	52	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	5	Kurd hasan Mustafa Oğlu Ahmet	53	Hariçten
1600	İki oda bir fırın	12	Subaşı Şerif	54	Hariçten
2000	Dört oda bir fırın	10	Şeyh Molla Mustafa	55	Ziraat Bankası
2400	Beş oda bir fırın	11	Tüccar Molla İbrahim Ağa	56	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	8	İstanbullu Mustafa Oğlu Ahmet	57	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	5	Badu(?) Kara Osman	58	Hariçten
73600					**Toplam**

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası	Açıklama
1200	İki oda bir fırın	8	Talib İbrahim	59	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	8	Barut Ahmet oğlu Mustafa ve biraderi Necib	60	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	9	Barut Osman oğulları Mustafa Ahmet İbrahim	61	Ziraat Bankası
800	Bir oda bir fırın	2	Şerif Ahmet	62	Hariçten
2000	Dört oda bir fırın	6	Hacı şerif ağa	63	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	6	Tosa Ahmet	64	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	4	Barut Halil oğulları	65	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	9	Barut Osman	66	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	6	Halil Pehlivan	67	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	8	Mustafa oğlu Hasan	68	Hariçten
1600	Üç oda bir fırın	7	Mustafa oğlu ali	69	Hariçten
2000	Dört oda bir fırın	15	Barut Mustafa	70	Hariçten
2000	Dört oda bir fırın	11	Barut Molla Ahmet	71	Hariçten
800	Bir oda bir fırın	7	Barut Ahmet Oğlu Mustafa	72	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	9	Sarı Ahmet	73	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	5	Kör Hasan	74	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	8	Hoca Küçük Mehmet	75	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	4	Müezzin Mustafa	76	Hariçten
1200	İki oda bir fırın	5	Deli İbrahim oğlu Mustafa	77	Hariçten
800	Bir oda bir fırın	2	Kurd İsmail oğlu İsmail	78	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	6	Muhacir Hoca	79	Ziraat Bankası
1200	İki oda bir fırın	5	Kuru(?) Hüseyin İdris	80	Hariçten
2400	Beş oda bir fırın	10	Patrona Kara Molla Mustafa	81	Ziraat Bankası
106000					**Toplam**

Tablo 2: Henüz İnşa Olunamamış Hanelerin Listesi[60]

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası
1200	İki oda bir fırın	4	Raşid Mustafa bin Mehmet ve Biraderi Salih	1
800	Bir oda bir fırın	4	Raşid İbrahim Oğlu Mustafa	2
800	Bir oda bir fırın	4	Raşid Salih	3
800	Bir oda bir fırın	4	Raşid Ahmet	4
1200	İki oda bir fırın	5	Raşid Osman Oğlu Salih ve Biraderi Ahmet ve Osman	5
800	Bir oda bir fırın	2	Osman Kahya Oğlu Mustafa	6
800	Bir oda bir fırın	2	Katır(?) Mustafa	7
800	Bir oda bir fırın	1	İbrahim Kahya	8
1200	İki oda bir fırın	5	Hallaç Hüseyin Oğulları hasan Salih İdris	9
1200	İki oda bir fırın	5	Hallaç Salih	10
800	Bir oda bir fırın	3	Abdulrahman Oğlu İbrahim	11
1200	İki oda bir fırın	4	Raşko(?) Ahmet ve Biraderi Salih	12
1200	İki oda bir fırın	6	Botu(?) İsmail ve Biraderi Ali	13
800	Bir oda bir fırın	3	İlbasan İbrahimzade Osman	14
1200	İki oda bir fırın	8	Abdulrahman Oğlu Halil	15
800	Bir oda bir fırın	4	Şaban Ahmet	16
800	Bir oda bir fırın	4	Feyzi Oğlu Osman	17
1200	İki oda bir fırın	5	Peltek İsmail ve Damadı Ramazan	18
1200	İki oda bir fırın	6	Şaban Mustafa	19
800	Bir oda bir fırın	4	Şaban Salih	20
1600	Üç oda bir fırın	8	Paşalı Halil oğulları Ahmet Salih İdris	21
800	Bir oda bir fırın	2	Mustafa Kâhya Oğlu Ahmet	22
1200	İki oda bir fırın	10	Tüfenkci Halil ve Damadı Ali	23
800	Bir oda bir fırın	3	Tüfenkçi Ahmet	24
1600	Üç oda bir fırın	10	Sönbe Mustafa ve Biraderi Mehmet Diğeri İsmail	25
25600				**Toplam**

[60] BOA, TFR. I. SL 209/20895 (9 Şubat 1322 / 22 Şubat 1907)

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası
1200	İki oda bir fırın	8	Sönbe Mustafa Oğlu Ahmet	26
1600	Üç oda bir fırın	9	Sönbe Küçük mustafa	27
1200	İki oda bir fırın	5	Darı İsmail Oğlu Ahmet	28
1200	İki oda bir fırın	5	Darı Molla Ahmet Damadı Mustafa	29
1200	İki oda bir fırın	6	Topal İbrahim ve Damadı Ahmet	30
1200	İki oda bir fırın	6	Sayid Oğlu Mustafa	31
1200	İki oda bir fırın	10	Alemdar Ahmet	32
800	Bir oda bir fırın	2	Sayid Salih Çocukları	33
800	Bir oda bir fırın	6	Sayid Kara Molla	34
1200	İki oda bir fırın	6	Mandıracı Ahmet	35
800	Bir oda bir fırın	5	Mandıracı Mustafa	36
1200	İki oda bir fırın	7	Mandıracı İsmail	37
800	Bir oda bir fırın	2	Mandıracı Tahir Oğlu Mustafa	38
1200	İki oda bir fırın	5	Mehmet Efendi Oğlu Salih ve Biraderi Mehmet	39
1200	İki oda bir fırın	4	Müezzin Mehmet Efendi	40
1600	Üç oda bir fırın	6	Hasan Kahya Mustafa Oğlu Ahmet ve Biraderi Mustafa ve Halil	41
1200	İki oda bir fırın	6	Kara Halil Oğlu Mustafa	42
1600	Üç oda bir fırın	7	Kara Mustafa Oğulları Ahmet Hasan Salih	43
1200	İki oda bir fırın	6	Musa Halil	44
1200	İki oda bir fırın	5	Musa Mehmet	45
1200	İki oda bir fırın	6	Musa İdris	46
1200	İki oda bir fırın	7	Kara Hoca Osman Efendi ve Damadı Ahmet	47
800	Bir oda bir fırın	2	Köle İsmail Kerimsi Fatma	48
800	Bir oda bir fırın	4	Mehmet Çavuş Damadı Hasan	49
53200				**Toplam**

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası
800	Bir oda bir fırın	1	Köle Ali Oğlu Hasan	50
800	Bir oda bir fırın	3	Topal İbrahim	51
800	Bir oda bir fırın	4	Arif Oğlu Ahmet	52
800	Bir oda bir fırın	2	Kara Hoca Oğullarından Mustafa ve Salih	53
1200	iki oda bir fırın	7	Kara Hoca Mustafa	54
800	Bir oda bir fırın	1	Müezzin İbrahim Kerimesi Fatma	55
800	Bir oda bir fırın	5	Kara Hoca Hasan Oğlu Yusuf	56
800	Bir oda bir fırın	2	Muhtarcı Oğlu Salih	57
800	Bir oda bir fırın	5	Emin Kâhya Oğlu Mehmet	58
1200	İki oda bir fırın	6	Hoca İsmail	59
1200	İki oda bir fırın	6	Patrona Halil	60
800	Bir oda bir fırın	4	Patrona Şerif	61
800	Bir oda bir fırın	3	Canbaz Ahmet	62
1200	İki oda bir fırın	7	Canbaz Arif	63
800	Bir oda bir fırın	2	Kör Ahmet	64
800	Bir oda bir fırın	3	Ponçili (?) Mehmet	65
1200	İki oda bir fırın	6	Boşnak İlyas	66
800	Bir oda bir fırın	3	Boşnak Salih Zevcesi Hatice	67
1200	İki oda bir fırın	6	Hiraye(?) Halil	68
1600	Üç oda bir fırın	13	Hiraye(?) Oğullarından Ahmet Halil Ali	69
1200	İki oda bir fırın	5	Kır Oğlu Topal Ahmet	70
1200	İki oda bir fırın	7	Kır Oğlu Halil	71
1200	İki oda bir fırın	6	Kır Oğlu Osman	72
1200	İki oda bir fırın	6	Osmanlı Mustafa	73
800	Bir oda bir fırın	3	Onbaşı Osman Kerimeleri Ayşe	74
800	Bir oda bir fırın	5	Topal Ahmet Oğlu Halil	75
1200	İki oda bir fırın	4	Kara İsa hasan Oğlu Mustafa ve Yeğeni Yunus Oğlu Mustafa	76
80000				**Toplam**

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası
1200	İki oda bir fırın	10	Kara Mustafa Ahmet	77
1200	İki oda bir fırın	7	Kara İsa Halil	78
1200	İki oda bir fırın	5	Topal Hüseyin	79
800	Bir oda bir fırın	3	Patrona İsmail Oğlu Osman	80
800	Bir oda bir fırın	4	Kabadayı Ahmet	81
1200	İki oda bir fırın	6	Cesur Mustafa	82
1200	İki oda bir fırın	6	Fatsar(?) Halil	83
1200	İki oda bir fırın	6	Numan Ahmet	84
1200	İki oda bir fırın	8	Osman Çavuş Oğlu Osman	85
1200	İki oda bir fırın	7	Emin Osman	86
800	Bir oda bir fırın	4	Devre Mehmet Oğlu Rıfat	87
800	Bir oda bir fırın	6	Devre İdris	88
1200	İki oda bir fırın	9	Bektaş Oğulları Ahmet ve Salih	89
800	Bir oda bir fırın	5	Bektaş Oğlu Mustafa	90
800	Bir oda bir fırın	4	Kendice İbrahim Damadı Ahmet	91
800	Bir oda bir fırın	3	Kendice Halil	92
800	Bir oda bir fırın	4	Mustafa Çavuş Oğlu Mustafa	93
1200	İki oda bir salon	7	Köle Mehmet	94
1200	İki oda bir salon	7	Köle Adem	95
800	Bir oda bir fırın	5	Molla Osman Ahmet Oğlu Mustafa	96
800	Bir oda bir fırın	4	Molla Osman Halil Oğulları Osman ve Mustafa	97
800	Bir oda bir fırın	2	Boz Halil Oğlu Ahmet	98
800	Bir oda bir fırın	2	Tahir Oğlu Ahmet	99
800	Bir oda bir fırın	5	Halil Bin Halil Ağa	100
800	Bir oda bir fırın	1	Kalfa Mustafa Oğlu Halil	101
1200	İki oda bir fırın	6	İdris Onbaşı İbrahim	102
800	Bir oda bir fırın	4	Kalyoncu İbrahim Oğlu İsmail	103
106400				**Toplam**

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası
800	Bir oda bir fırın	1	Uzun Mustafa Oğlu Ahmet	104
1200	İki oda bir fırın	5	Pomak İsmail ve Damadı	105
800	Bir oda bir fırın	5	Alemdar Onbaşı Mustafa	106
800	Bir oda bir fırın	6	Alemdar Ahmet	107
800	Bir oda bir fırın	5	Alemdar Hasan	108
1200	İki oda bir fırın	7	Alemdar Abdülrahman Salih	109
800	Bir oda bir fırın	4	Kabadayı Halil	110
800	Bir oda bir fırın	6	Kabadayı Osman	111
800	Bir oda bir fırın	2	Kabadayı İbrahim	112
800	Bir oda bir fırın	2	Köy Başı Osman Oğlu İsmail	113
800	Bir oda bir fırın	4	Genç Mustafa	114
800	Bir oda bir fırın	4	Köy başı Mustafa	115
1200	İki oda bir fırın	5	Derc Ali Oğulları İbrahim ve Mustafa	116
800	Bir oda bir fırın	5	Faslı Kara Osman	117
800	Bir oda bir fırın	5	Köse Halil	118
800	Bir oda bir fırın	6	Köse Osman	119
800	Bir oda bir fırın	6	Köse İsmail	120
1200	İki oda bir fırın	6	Droşa Ahmet	121
1200	İki oda bir fırın	9	Topal Ali	122
1200	İki oda bir fırın	6	Balkan Mustafa ve Biraderi Salih	123
800	İki oda bir fırın	3	Kurd Ahmet	124
1200	İki oda bir	6	Kurd Ali Mustafa	125
800	Bir oda bir fırın	2	Kurd Osman Oğulları Mustafa ve İdris	126
800	Bir oda bir fırın	6	Kara Abdi	127
800	Bir oda bir fırın	6	Pramo(?) Osman	128
800	Bir oda bir fırın	2	Aşık Osman	129
800	Bir oda bir fırın	5	Aşık İbrahim	130
130800				**Toplam**

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası
800	Bir oda bir fırın	4	Kör Hasan Osman	131
800	Bir oda bir fırın	5	Bulut Mustafa	132
800	Bir oda bir fırın	3	Miço Osman	133
1200	İki oda bir fırın	7	Sercanlı Mehmet Ali	134
800	Bir oda bir fırın	3	Badyo(?) İbrahim	135
800	Bir oda bir fırın	5	Badyo(?) Hüseyin	136
800	Bir oda bir fırın	5	Kına Ali	137
800	Bir oda bir fırın	5	Biraderi Ahmet	138
1600	Üç oda bir fırın	14	Ahmet Kâhya ve Oğulları	139
1200	İki oda bir fırın	11	Pilave(?) Mustafa ve İbrahim	140
800	Bir oda bir fırın	6	Talib Mustafa Oğlu Ahmet	141
800	Bir oda bir fırın	6	Talib Ahmet	142
1200	İki oda bir fırın	10	Ovasim(?) Mustafa ve Raşko(?) Ahmet	143
1200	İki oda bir fırın	5	Kara Osman Torunları	144
1200	İki oda bir fırın	5	Dükkâncı Salih ve Halil	145
1200	İki oda bir fırın	5	Barut Oğulları Ahmet ve Mustafa	146
1200	İki oda bir fırın	5	Barut Molla Salih	147
1200	İki oda bir fırın	7	Barut Necib	148
1200	İki oda bir fırın	5	Barut İsmail oğulları Mustafa Ahmet ve Salih	149
1200	İki oda bir fırın	6	Âşık Mustafa ve İsmail	150
800	Bir oda bir fırın	4	Bank(?) Osman	151
800	Bir oda bir fırın	5	Ahmet çavuş	152
1200	İki oda bir fırın	8	Ardalı Mustafa Oğulları	153
800	Bir oda bir fırın	6	Ardalı Salih	154
800	Bir oda bir fırın	6	Ardalı Halil	155
800	Bir oda bir fırın	5	Hoca Ahmet Oğlu Ahmet	156
800	Bir oda bir fırın	3	İlyas Oğlu Mustafa	157
157600				**Toplam**

İnşa Masrafı	İnşa Edilecek Hanenin Taksimatı	Nüfus Adedi	Hane Sahibinin İsmi	Sıra Numarası
1200	İki oda bir fırın	6	Çolak Mustafa Oğulları	158
800	Bir oda bir fırın	5	Çolak Osman	159
800	Bir oda bir fırın	4	Uzun Hasan Oğulları	160
800	Bir oda bir fırın	5	İbrahim Çavuş	161
800	Bir oda bir fırın	5	? Hüseyin	162
800	Bir oda bir fırın	5	Yusuf Ahmet	163
800	Bir oda bir fırın	5	Mustafa Çavuş Oğulları	164
800	Bir oda bir fırın	5	Pehlivan Mustafa	165
800	Bir oda bir fırın	5	Pehlivan Ahmet	166
800	Bir oda bir fırın	5	Topal Mustafa Damadı Hüseyin	167
800	Bir oda bir fırın	4	Köy Başı Ahmet	168
800	Bir oda bir fırın	8	Köy Başı İsmail	169
1200	İki oda bir fırın	7	Müezzin Ahmet	170
800	Bir oda bir fırın	4	Kurd İsmail oğlu Salih	171
800	Bir oda bir fırın	6	Biraderi Mustafa	172
1200	İki oda bir fırın	6	Mustafa Kâhya Oğlu Halil ve Osman	173
1200	İki oda bir fırın	8	Porul Osman	174
800	Bir oda bir fırın	7	Porul Hasan	175
800	Bir oda bir fırın	8	Ali Çavuş patrona	176
800	Bir oda bir fırın	4	? Hasan oğulları	177
800	Bir oda bir fırın	6	Kıpti İlyas	178
1200	İki oda bir fırın	5	Kıpti Halil	179
800	Bir oda bir fırın	6	Kıpti Emin	180
800	Bir oda bir fırın	4	Kırcal(?) Ahmet Damadı Halil	181
800	Bir oda bir fırın	1	Ayşe Hanım	182
179600				**Toplam**

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA):

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Nr. 1230/92198, 727/54503, 742/55601, 1002/75115, 982/73603

İrade Dahiliye (İ.DH), Nr. 1359/1316

Yıldız Yaveran ve Maiyyet-i Seniyye Erkan-ı Harbiye Dairesi (Y. PRK. MYD), Nr. 16/94

Yıldız Esas Evrakı (Y.EE), Nr. 50/34

Yıldız Mütenevvi Maruzat (Y. MTV), Nr. 126/20

İrade Bulgaristan (İ. MTZ (04), Nr. 18/1144, 75/40

Yıldız Hususi Maruzat (Y. A. HUS), Nr. 334/110, 351/97

Yıldız Umumi (Y. PRK. UM), Nr. 34/29

Sadaret Bulgaristan (A.MTZ), Nr. 181/43

Dahiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT), Nr. 2185/103, 2343/51, 2397/142, 2423/28

Tefrişat-ı Rumeli Evrakı (Rumeli Müfettişliği) Selanik Evrakı (TFR. I. SL), Nr. 209/20895

Gazeteler:

"Bulgaria,". *The Times*, 15 Ağustos 1895.

"The Destruction of Dospat". *The Times,* 1 Ekim 1895.

Tetkik Eserler ve Makaleler:

Adanır, Fikret *Makedonya Sorunu*, Almanca'dan Çev: İhsan Catay, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.

Altıntaş, Ahmet "Makedonya Sorunu ve Çete Faaliyetleri", *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, C: VII/2, ss.69-91.

Aydın, Mahir "Arşiv Belgeleriyle Makedonya'da Bulgar Çete Faaliyetleri", *Osmanlı Araştırmaları*, C. IX, 1989.

Aydın, Mahir *Osmanlı Eyaletinden Üçüncü Bulgar Çarlığına*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1996.

Binark, İsmet (ed.) *Makedonya'daki Osmanlı Evrakı*, Ankara Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1996.

Cezzar, Mustafa (hzl), *Mufassal Osmanlı Tarihi*, C.VI, Güven Basımevi, İstanbul, 1972.

Erler, Mehmet Yavuz & Mlacovic, Dusan "Antik Bir Kalede Osmanlı Tarzı Yaşam: Bir Kroki Bir Hikâye; Adriyatik Bar Kalesi (1523-1881)" *Studies of the Ottoman Domain*, Cilt:6, Sayı:11, Ağustos, 2016, ss. 48-77.

İrtem, Süleyman Kâni *Osmanlı Devleti'nin Makedonya Meselesi: Balkanların Kördüğümü*, Temel Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Koyuncu, Aşkın *Yunanistan'da Bağımsız Devlet, Balkanlar El Kitabı*, Cilt:I, Karam Araştırma ve Yayıncılık, Ankara, 2006.

Köse, Osman "Bulgaristan Emareti ve Türkler (1878-1908)", *Turkish Studies*, Sayı:2, 2006, ss.237-272.

Kuyucuklu, Nazif *Balkan Ülkeleri İktisadı-: Bulgaristan*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1987.

Saatçi, Meltem Begüm "Makedonya Sorunu (1903-1913)", Akdeniz Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2004.

Saatçi, Meltem Begüm *Makedonya Sorunu, Balkanlar El Kitabı*, Cilt:I, Karam Araştırma ve Yayıncılık, Çorum, 2006.

Saygılı, Hasip *Hüseyin Hilmi Paşa'nın Rumeli Müfettişliği Döneminde (1902 – 1908) Rus Diplomatik Misyonlarının Bulgar Komitacıları İle İlişkileri*, İGÜSBD, Cilt:1, Sayı:2, Ekim/2014, ss.197-226.

Şentürk, Hüdai *Osmanlı Devleti'nde Bulgar Meselesi (1850-1875*), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992.

Şıvgın, Hale *"Osmanlı Arşiv Belgeleriyle 1902-1912 Yıllarında Makedonya",* The Balkans Languages, History and Cultures, Bulgaristan Veliko Turnova Üniversitesi, 12 -15 Nisan 2007.

Şimşir, Bilal N. *Rumeli'den Türk Göçleri*, C.II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.

Todorova, Maria *Balkanları Tahayyül Etmek*, 3. Basım, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010.

Tunaya, Tarık Zafer *Türkiye'de Siyasal Partiler: İkinci Meşrutiyet Dönemi*, Cilt:1, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1984.

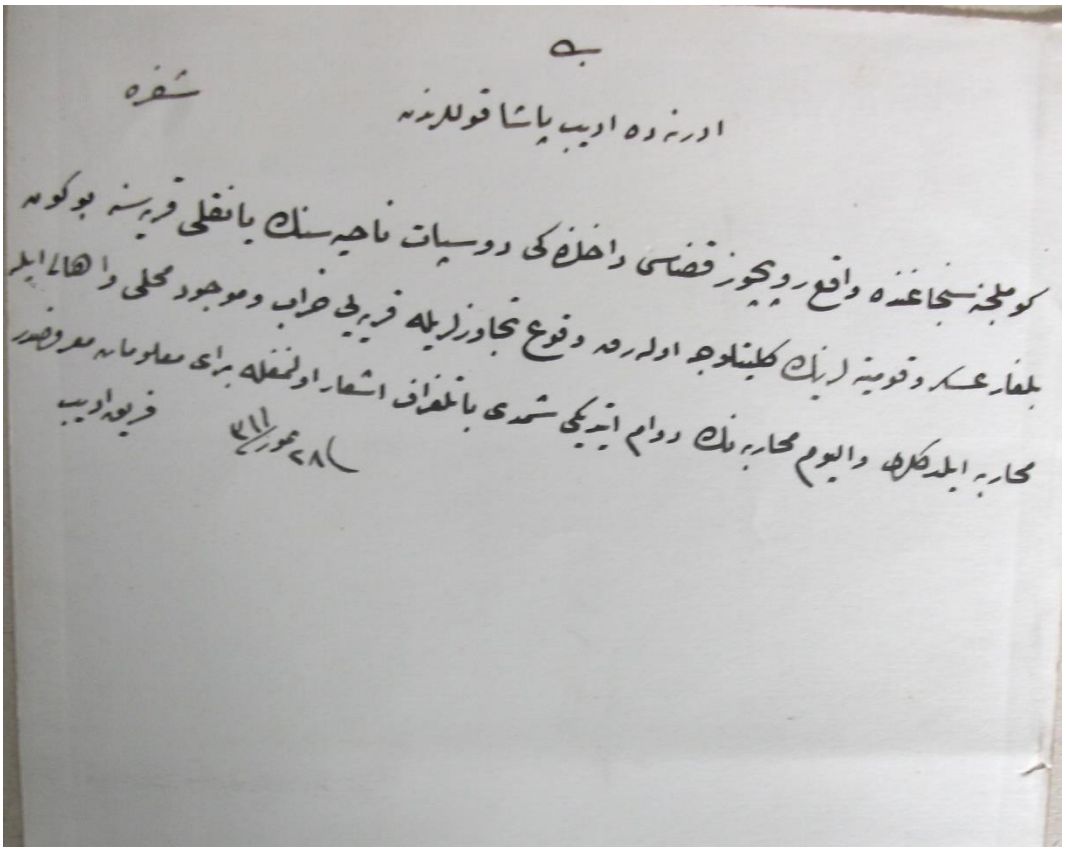
Uçarol, Rıfat *Siyasi Tarih (1789-2010),* Der Yayınları, İstanbul, 2010.

Ünlü, Mucize "Müslim-Gayrimüslim İlişkilerinden Hareketle XIX.Yüzyıl'da Balkanlar'da Osmanlı Yönetim Anlayışı: Vilâyât-ı Selâse Örneği", *Studies of the Ottoman Domain*, Cilt:4, Sayı:7, Ağustos, 2014. ss.42-53.

Ünlü, Mucize "Uluslararası Diplomasi ve Ulahlar", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Sayı:VII, 2009, ss.9-26.

Yıldırım, Bülent "Balkan Savaşları'nda Bulgar Ordusu ve Komitacıların Batı Trakya'daki Faaliyetleri", *History Studies*, Cilt:6, Sayı:2, Şubat, 2014, ss.143-160.

EKLER

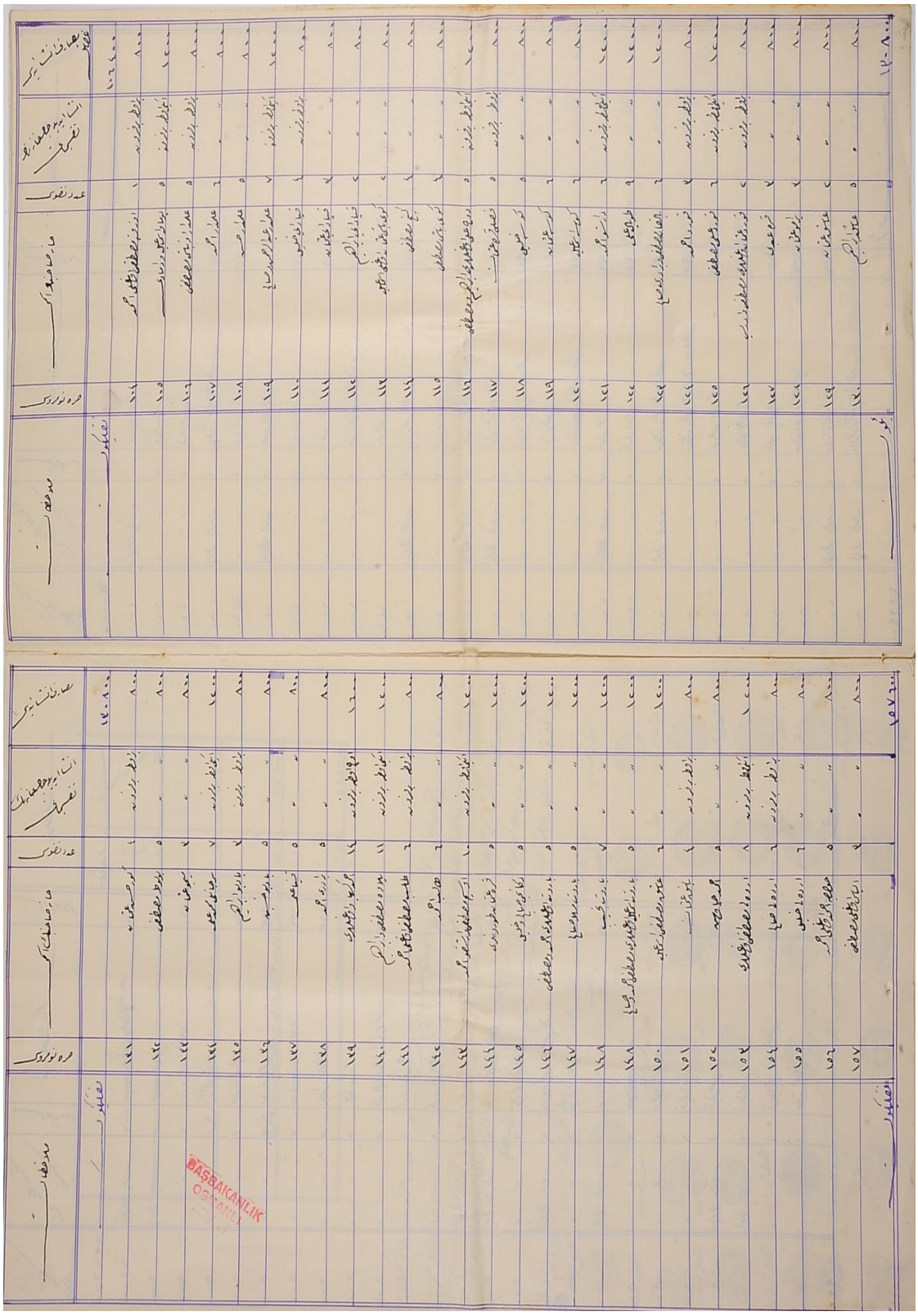
BOA, Y. PRK. MYD 16/94

BOA, TFR. I. SL 209/20895

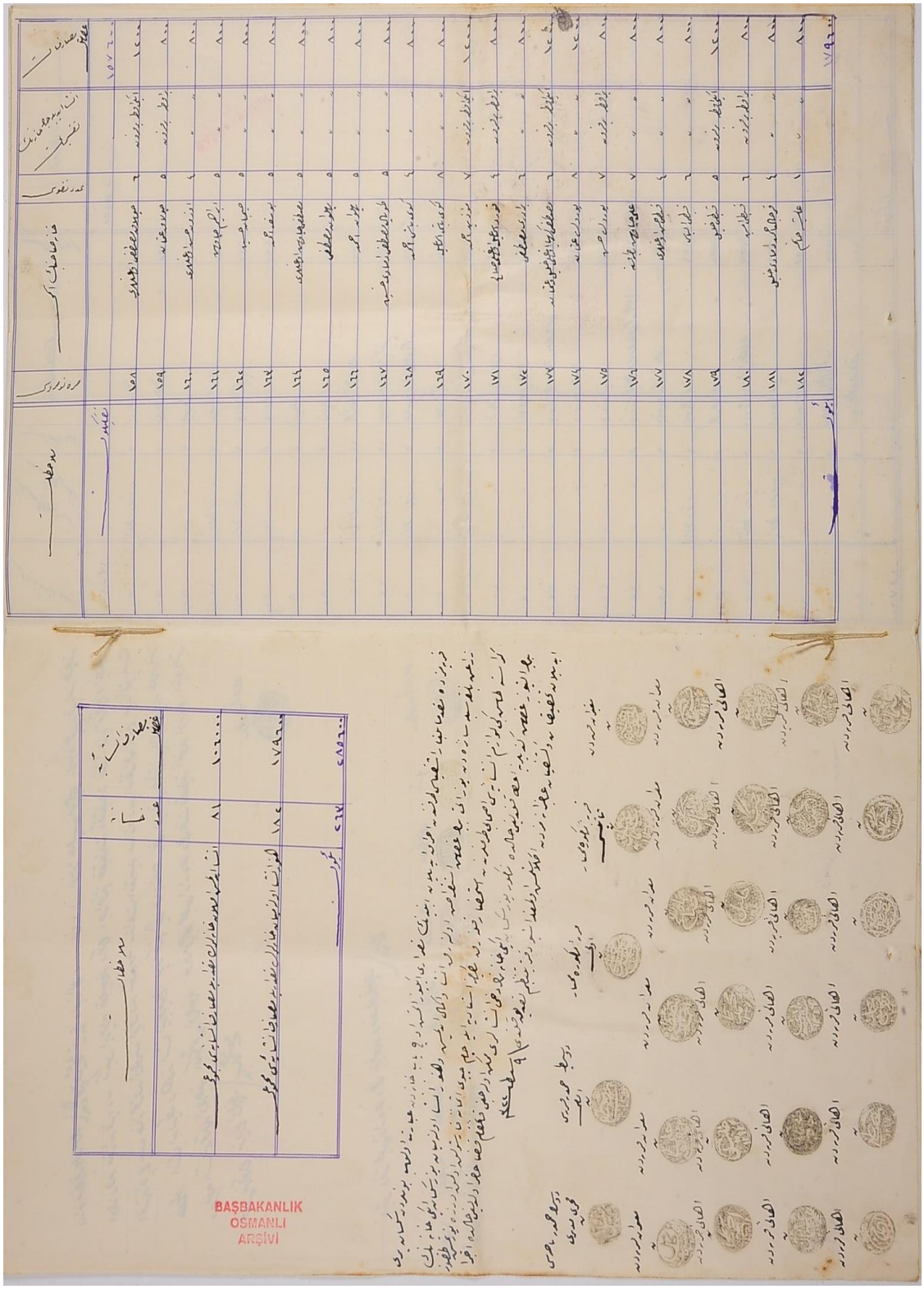
78

BOA, TFR. I. SL 209/20895

BOA, TFR. I. SL 209/20895

BOA, TFR. I. SL 209/20895

BAŞBAKANLIK
OSMANLI
ARŞİVİ

BOA, TFR. I. SL 209/20895

BOA, TFR. I. SL 209/20895